

Το κρυφό μουσείο στο Πανόραμα σε ταξιδεύει αιώνες πίσω στον χρόνο

Από **Στέλλα Παϊσανίδη** - March 19, 2018

Εικόνες: Σοφία Λαμπρινοπούλου

Η περιήγησή μου στο Λαογραφικό Μουσείο Πανοράματος ήταν περισσότερο φορτισμένη συναισθηματικά από κάθε άλλο χώρο ιστορίας και πολιτισμού που επισκέφθηκα ως τώρα. Στην είσοδο του Μουσείου που φιλοξενεί εκθέματα ακόμη και του 18ου αιώνα, η πρώτη

κιάλας έκπληξη έμελλε να μεταμορφώσει ολόκληρη τη μέρα μου: Ο ίδιος ο Νίκος Τελίδης, ιδρυτής του Μουσείου, ήταν εκεί, με ανοιχτές τις αγκάλες, έτοιμος να μας διηγηθεί όλα όσα είχε δει και συλλέξει στα 89 χρόνια ζωής του και τα 53 χρόνια ασταμάτητων ταξιδιών του.

Πρόσοψη Λαογραφικού Μουσείου Πανοράματος

“Εδώ μπορεί κανείς να βρει αντικείμενα για τον Πόντο, την Μικρά Ασία, την Ανατολική Θράκη, την Καππαδοκία που συγκεντρώθηκαν από την οικογένειά μας 50 χρόνια συνεχώς. Από το 1965 ταξιδεύαμε παντού. Αρχικά επειδή ασχολούμουν επαγγελματικά με αντικείμενα από τα νησιά κυρίως από την Κω, την Πάρο και έτσι είπα στάσου, αυτά ας τα μαζέψουμε. Σιγά σιγά έγινε πάθος, ό,τι είχαμε και δεν είχαμε το δίνουμε στα ταξίδια, εκατομμύρια, εκατομμύρια, εκατομμύρια. Τα αντικείμενα τα απέκτησα άλλα αγοράζοντάς τα και άλλα από εργαζόμενό μου, ο οποίος γύριζε στην Ασία και καμιά φορά μου άφηνε κάποια».

Στολές εύπορων 18ου και 19ου αιώνα από τον Πόντο, την Καππαδοκία, την Μικρά Ασία, τα οποία ο κ. Τελίδης είδε στα Μουσεία της Σαμπούντας, της Αλεξάνδρειας της Σμύρνης και αλλού. Επίσης, μαγκάλι από την Τραπεζούντα του 1913.

Ο Νίκος Τελίδης γεννήθηκε στο Πανόραμα το 1929 από γονείς πρόσφυγες που έφτασαν το 1923 μετά την ανταλλαγή πληθυσμών από την Τραπεζούντα του Πόντου. Από πολύ μικρή ηλικία βγήκε στη βιοπάλη για να βοηθήσει την οικογένεια του με αποτέλεσμα να εργάζεται σε διάφορες δουλειές. Παρ' όλες τις δυσκολίες κατάφερε με πολύ μόχθο να πραγματοποιήσει τις σπουδές του έως και την τρίτη γυμνασίου. Το 1955 παντρεύτηκε την Αφροδίτη Παπαδοπούλου και μαζί απέκτησαν δύο παιδιά, την Ωραιοζήλη και τον Βασίλη. Η πολυσχιδής προσωπικότητά του αλλά και η χαρακτηριστική του ενεργητικότητα με διάφορα ζητήματα της περιοχής τον οδήγησαν στη συμμετοχή του σε πληθώρα συλλόγων και ενώσεων.

Ο κ. Νίκος Τελίδης

Η προσφορά, όμως, του Νίκου Τελίδη και της οικογένειάς του δεν σταματά εντός συνόρων. Το 2002 ανέλαβε την ανέγερση του Δημοτικού Σχολείου του χωριού Ακροπόλ στη Γκάνα της Δυτικής Αφρικής και συγκεκριμένα στην αυλή του Ιερού Ναού του Αγίου Παντελεήμονος, εις μνήμη της κόρης του, Ωραιοζήλης Τελίδη.

Ψηφιδωτό εις μνήμη της κόρης του κυρίου Τελίδη, Ωραιοζήλης.

Το κτίριο του Μουσείου θεμελιώθηκε και κατασκευάστηκε από την Κοινότητα Πανοράματος και τους κατοίκους του, στα τέλη της δεκαετίας του 50' για να στεγάσει τον Ιερέα της τοπικής ενορίας και την οικογένειά του. Στη συνέχεια με το πέρασμα των δεκαετιών επανήλθε στην Κοινότητα όπου και άνηκε, εγκαινιάζοντας μια πολιτική πολιτιστικής χρήσης του χώρου.

Αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής αποτέλεσε και το Πνευματικό Κέντρο, που αναμορφώθηκε πλήρως σε σύγχρονο Λαογραφικό Μουσείο, για να στεγάσει τη Λαογραφική και Εθνολογική συλλογή του Νίκου και της γυναίκας του Αφροδίτης Τελίδη που ανοιγόταν απλόχερη μπροστά στα μάτια μας.

Τα παιδικά του Χρήστου Κουταλιανού από την Κούταλη της Μικράς Ασίας. Τα αντικείμενα συνοδεύουν στίχοι από το ομώνυμο τραγούδι του Γιάννη Καλατζή.

Σεντούκι του 18ου αιώνα.

Μαχητικά αντικείμενα από το Ελληνοϊταλικό πόλεμο.

Το Λαογραφικό Μουσείο Πανοράματος εγκαινιάστηκε και παραδόθηκε με τη σημερινή του μορφή στην κοινωνία των πολιτών του Δήμου Πυλαίας-Χορτιάτη από τον Δήμαρχο Ιγνάτιο Καϊτεζίδη στις 18 Ιουνίου του 2017. «Μέχρι στιγμής στο μουσείο έχουν έρθει μόλις πέντε σχολεία, η προσέλευση του κόσμου γενικώς είναι περιορισμένη και αυτό λόγω του πρόσφατου της ίδρυσής του», μας λέει η κυρία Λίλα Σπόντη, εθελόντρια του Συλλόγου Γυναικών Πανοράματος, ο οποίος στεγάζεται στο κτήριο του Μουσείου.

Η Λαογραφική και Εθνολογική συλλογή του Μουσείου αποτελεί μια πολύ σημαντική προσπάθεια του κύριου Τελίδη και της γυναίκας του, δύο ανθρώπων που από τα λεγόμενα του ιδίου του ιδρυτή φαίνεται να έχουν συνδέσει το όνομα τους με τη διαρκή ανιδιοτελή προσφορά, την απεριόριστη αγάπη για τον όπου γης ελληνισμό καθώς και το πάθος τους για τη συλλογή εκθεμάτων και αντικειμένων λαογραφικού και εθνολογικού χαρακτήρα.

Από τις πρώτες γραφομηχανές με ακτίνες που κυκλοφόρησαν.

Αντικείμενο όπου πατούσανε κρασί στη Μικρά Ασία. Πάνω του ακουμπισμένο το εξώφυλλο από το μυθιστόρημα “Ματωμένα Χώματα” της Διδώς Σωτηρίου, καθώς το σκεύος προέρχεται από το χωριό της Σωτηρίου έξω από το Αϊβαλί.

Ασημένια ποτήρια εποχής.

Η συλλογή που δώρισε το ζεύγος Τελίδη στο Δήμο Πυλαίας – Χορτιάτη είναι μια πραγματική κατάθεση ψυχής, κόπου, χρόνου, εξόδων και πολλών απρόοπτων δυσκολιών που συνάντησαν όλα αυτά τα 40 και πλέον έτη στα ταξίδια τους, στην προσπάθεια τους να περισυλλέξουν, να διασώσουν από τη φθορά του χρόνου και να διαφυλάξουν για τις μελλοντικές γενιές, αντικείμενα της καθημερινότητας μιας άλλης εποχής που τείνουν να ξεθωριάσουν από τη μνήμη.

Τα παιδικά ρούχα του Χρήστου Κουταλιανού με καταγωγή από την Κούταλη της Μ. Ασίας.

Από τις πρώτες αριθμομηχανές που κυκλοφόρησαν.

Η συλλογή που κοσμεί σήμερα το Λαογραφικό και Εθνολογικό Μουσείο Πανοράματος αποτελείται από 613 εκθέματα, μικρής η μεγάλης αξίας, εκθέματα καθημερινά αλλά και για ειδικές περιστάσεις, εκθέματα από διάφορα υλικά κατασκευής και μακρινούς τόπους προέλευσης, όλα όμως κρύβουν το άρωμα μια αυθεντικής προσπάθειας των συλλεκτών, ενώ το καθένα από αυτά όπως τονίζουν χαρακτηριστικά και οι ίδιοι, έχει τη δικιά του μικρή ή μεγάλη ιστορία, ιδιότητα που τους χαρίζει μια ανεκτίμητη συναισθηματική αξία.

Ωστόσο, σύμφωνα με τον κύριο Τελίδη η συλλογή συνεχώς εμπλουτίζεται με αποτέλεσμα στο Μουσείο αυτή τη στιγμή να υπάρχουν περίπου 800 τεμάχια, τα οποία όμως ακόμα δεν έχουν καταγραφεί.

Γεωργιανά ποτήρια οινοποσίας από κέρατα αγελάδας.

Από τα πρώτα χαρτάκια που κυκλοφόρησαν την περίοδο που οι πρόσφυγες καλλιεργούσαν καπνά.

Κλειδιά από σπίτια Ελλήνων που έκλεισαν στο Αϊβαλί.

«Ένας παλιατζής από το Αϊβαλί μας είπε "πάρτε τα, είναι από ελληνικά σπίτια. Δεν θα ξαναανοίξουν". Δεν μπορείς να φανταστείς. Τι συναντούσανε. Τούρκοι που γίναν Έλληνες και σε αγκάλιαζαν και σε φιλούσανε. Άλλο να το ακούς και άλλο όταν το λες και άλλο όταν το βλέπεις. Αν γυρίσεις την Καππαδοκία δεν μπορείς να την περιγράψεις ούτε να την γράψεις, ούτε τίποτε», λέει ο κ. Τελίδης δείχνοντας τα κλειδιά, συγκινημένος και με δάκρυα στα μάτια.

Σημαντική και ανεκτίμητη προσφορά για το Λαογραφικό Μουσείο Πανοράματος αποτελεί ο θεσμός του εθελοντισμού. Το Μουσείο επιθυμεί να εντάξει στην πολιτική του ένα πρόγραμμα εθελοντισμού προσαρμοσμένο στις δυνατότητες και τις ανάγκες του, προσφέροντας τη δυνατότητα σε πολίτες ανεξαρτήτου ηλικίας να διοικητεύσουν τον ελεύθερο τους χρόνο σε ένα κοινωνικό έργο προς όφελος όλων των πολιτών – δημοτών. Έτσι λοιπόν θα υποδεχτεί με ιδιαίτερη χαρά και ευγνωμοσύνη όσους και όσες επιθυμούν να συμμετάσχουν στη νεοσύστατη εθελοντική ομάδα του.

Αυτή τη στιγμή το Λαογραφικό Μουσείο Πανοράματος επιδιώκει να υιοθετήσει μια πλατφόρμα συνεργασίας μεταξύ Ιδιωτικών και Δημόσιων φορέων και αυτό γιατί θεωρεί ότι η συμβολή ιδιωτών, οργανισμών, εταιρειών μπορεί να γίνει ανεκτίμητη, εξασφαλίζοντας μας απαραίτητους οικονομικούς ή υλικούς πόρους για τη χρηματοδότηση της συλλογής, την

συντήρηση της, την αναβάθμιση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων μας και την διοργάνωση σεμιναρίων – διαλέξεων αλλά και εκδόσεων.

Σκοπός του κυρίου και της κυρίας Τελίδη ήταν να παραχωρήσει στο Δήμο Πυλαίας-Χορτιάτη τη συλλογή τους έτσι ώστε να χαρούν την επιστέγαση των ονείρων και των εξόδων τους. Μια περιήγηση στο χώρο θα σας πείσει για το κοπιώδες και αξιοθαύμαστο έργο τους και κυρίως θα σας φέρει σε απόσταση αναπνοής από όλα εκείνα τα γεγονότα που σημάδεψαν την προσφυγική ιστορία.

*Για να ζήσετε από κοντά αυτήν την μοναδική εμπειρία και ξενάγηση μπορείτε να τηλεφωνείτε στο 2310 343 086 ή να επικοινωνήσετε μέσω mail: laografiko.panorama@pilea-hortiatis.gr. Το Μουσείο Στεγάζεται στη διεύθυνση 28ης Οκτωβρίου 10 στο Πανόραμα και μπορείτε να μεταβείτε σε αυτό παίρνοντας το λεωφορείο 8 και κατεβαίνοντας στη στάση Ανάληψη. Μπορείτε να επισκεφθείτε το μουσείο μόνο κατόπιν συνεννόησης.